

Expoziția „*Restaurarea și conservarea pieselor arheologice*” a fost realizată de Laboratorul de Restaurare al Muzeului de Istorie Roman cu ocazia aniversării a 50 de ani de la înființarea instituției românești și totodată a omagierii cercetătorului Vasile Ursachi. Fondator al Muzeului de Istorie din Roman și director al instituției timp de 47 de ani, dr. Vasile Ursachi a contribuit în mod esențial la constituirea patrimoniului muzeal românesc, astăzi muzeul având peste 250.000 de piese ca urmare a descoperirilor arheologice, a achizițiilor sau a donațiilor primite spre păstrare.

În urma celor dintâi săpături arheologice au apărut și primele piese restaurate. Fragmentele ceramice erau supuse unor operații premergătoare cercetărilor științifice și de laborator, prin spălarea acestora și uscarea lor. Cu mijloacele existente atunci, fragmentele erau ansamblate, obținându-se în final vase întregi care constituiau primele exponate muzeale.

Astăzi „*restaurarea*” este un domeniu nou care se ocupă nu doar de refacerea formelor inițiale, așa cum sumar este definită, ci și de elaborarea și aplicarea unor tratamente fizico-chimice care în final conduc la conservarea calitativă și estetică a bunurilor culturale. Prin restaurare se obține așadar identitatea fiecărui vestigiu arheologic sau istoric și totodată informația privind calitatea materialelor prelucrate.

Fragmentele ceramice sunt cele mai comune urme materiale descoperite în săpăturile arheologice. Aparent restaurarea ceramicii arheologice este mai simplă în comparație cu restaurarea metalelor. Cercetările în cazul fragmentelor ceramice urmăresc elementele privitoare la tehnicile de prelucrare a acestora dar și a schimbărilor survenite în timpul zacerii. În acest sens subliniem importanța identificării compozițiilor chimice formate pe ceramică, de ex. a carbonaților sau a silicaților etc. Sărurile insolubile pot avea un rol negativ asupra ceramicii în urma schimbărilor de microclimat, respectiv prin trecerea acestora din sol în mediul ambiant.

În cazul pieselor metalice, procesele de restaurare sunt mult mai complexe, limitele intervențiilor, prin tratamente fizico-chimice, fiind stabilite în funcție de cei doi parametri majori - compoziția chimică și gradul de mineralizare. În acest sens vorbim de piese slab afectate de procesele fizico-chimice manifestate în timpul zacerii, de piese parțial mineralizate și de piese complet mineralizate. Aplicabilitatea tehnicilor de restaurare în cazul fragmentelor metalice sau al pieselor obținute prin îmbinarea metalului de bază (ex. Cu) cu metale nobile (ex. Ag, Au) sau cu nemetale (os, lemn etc.) este limitată de asemenea de *factorul degradării* motiv pentru care, în laborator, are loc o primă grupare a pieselor arheologice astfel:

1. *piese confecționate dintr-un metal omogen* - cupru sau aliajele sale (bronz, alamă), fier, argint etc;
2. *piese confecționate prin combinarea a două sau mai multe metale dispuse în straturi diferite*: cupru - argintat, cupru - aurit, fier cu accesorii din bronz etc.;
3. *piese constituite din metale și nemetale*: piese întregi sau fragmente arheologice cu impresiuni de fibre textile, lemn, os etc.

Intervențiile chimice asupra pieselor din metal au loc abia după investigarea acestora și stabilirea procedurilor de restaurare. În cazul pieselor metalice prezentate în lucrarea de față tehnicile de investigare au fost în special *microscopia* și, ca noutate în examinarea pieselor de muzeu, *fluorescența de raze X* cu ajutorul unui aparat portabil. Mulțumim în acest sens colaboratorilor noștri **fizician Gheorghe Niculescu**, directorul Institutului Național de Cercetare în Domeniul Conservării și Restaurării și **fizician Ana Maria Vlad** de la Centrul de Restaurare și Conservare a Patrimoniului Cultural Iași.

Expoziția „*Restaurarea și conservarea pieselor arheologice*” cuprinde o parte din obiectele din metal și ceramică, descoperite în urma campaniilor de cercetări, întreprinse de-a lungul celor 50 de ani, de către cercetătorul Vasile Ursachi.

În lumina restaurării și conservării sunt expuse, pentru prima oară, piese din metal descoperite în urma celor dintâi săpături arheologice, efectuate la Gabăra, comuna Moldoveni, jud. Neamț. Piese metalice fac parte din categoria obiectelor de port (o fibulă și un fragment de fibulă, ambele din fier), obiectelor de podoabă (un clopoțel din fier) sau uneltelor (un fragment de cuțit).

Ceramica descoperită la Văleni - Neamț, în urma cercetărilor din 1959 - 1964, aparține culturii - Cucuteni și sec. II - III d.Hr. Ca tipologie, vasele rezultate în urma restaurării sunt: străchini lucrate la mână cu decor pictat, un vas bitronconic ornamentat cu meandre albe și negre, un castron lucrat la mână, câni lucrate la mână și la roată, o umă și vase cu două torți.

Din săpăturile de la Aldești au fost restaurate două vase: o strachină, lucrată la mână și un vas de cult, descoperit în punctul Munteni - Catargi, ambele din Eneolitic.

În satul Cuceșeni, comuna Butnărești, Muzeul de Istorie din Roman, în colaborare cu Institutul de Arheologie din București, a efectuat săpături arheologice într-o necropolă și o așezare, în urma cărora s-au descoperit materiale din sec. II - III d.Hr, ca tipologie acestea fiind străchini (PLANȘA 30), castroane cu sau fără torți, vase mari etc.

În perioada 2006-2007 în Laboratorul de Restaurare al Muzeului de Istorie Roman a fost prelucrat și materialul descoperit în urma săpăturilor arheologice de la Rocna, în punctul Cotu-Morii, din 1971. Vasele rezultate sunt: un castron din pastă cărămizie, lucrat la roată și câni din pastă cenușie, lucrate la roată, două dintre acestea fiind prezentate și în lucrarea de față (PLANȘELE: 28, 29). Tot în această perioadă a fost prelucrat și materialul arheologic descoperit recent pe șantierul de la Roșiori - Dulcești, jud. Neamț. Importante măturii privitoare la activități cotidiene sau schimburi comerciale, din sec. II - III d.Hr. au fost restaurate și conservate: un cârlig de pescuit, un fragment de lamă de cuțit, o monedă, o amforă, un creuzet, câni din ceramică cenușie lucrate la roată.

Cel mai bogat material arheologic pe care Muzeul de Istorie îl deține, atât la piesele din metal cât și la ceramică, provine din săpăturile de la Brad, comuna Negri, jud. Bacău. Din cele 41 de campanii arheologice, în perioada 2006-2007, în Laboratorul de Restaurare au fost prelucrate materialele descoperite în anii 1993 și 1997. Vasele restaurate sunt: cățui, fructiere, străchini, castroane din sec. I î. Hr. - I d.Hr., câni din sec. XVII - XVIII și ceramică cu decor din sec. XVIII - XIX.

Le mulțumesc colegelor mele, **Ana Lăcrămioara Băcăoanu**, restaurator ceramică și **ing. Gabriela Lupu**, muzeograf, restaurator ceramică, pentru documentația fotografică și științifică, a pieselor pe care le-au restaurat în perioada 2006-2007, oferită pentru realizarea acestui catalog.

Aduc totodată mulțumiri cercetătorului Vasile Ursachi și Societății Culturale „ROMAN - MUȘAT” pentru sprijinul acordat în vederea apariției acestei lucrări.